

Hubungan Etnik Selepas Perang Dunia Kedua dan *Pengasuh*

Ainon Rosmanira Mat Hussin

Abstrak

Kajian ini meninjau hubungan etnik di Tanah Melayu selepas Perang Dunia Kedua melalui majalah *Pengasuh*. Oleh kerana *Pengasuh* adalah sebuah majalah yang didokong oleh kepimpinan ulama, maka secara tidak langsung kajian ini memperlihatkan perspektif pemikiran golongan agama terhadap hubungan etnik di Tanah Melayu. Penekanan juga diberikan terhadap punca tercetusnya ketegangan kaum di Tanah Melayu selepas Perang Dunia Kedua. Sumber utama yang digunakan dalam kajian ini ialah majalah *Pengasuh* dan laporan *British Military Administration* (BMA). Salinan majalah *Pengasuh* dan laporan BMA diperolehi daripada Arkib Negara Malaysia, Kuala Lumpur, Perpustakaan Universiti Malaya cawangan Nilampuri, Kelantan dan Perpustakaan Majlis Agama Islam Kelantan, Panji, Kota Bharu. Kajian ini memperlihatkan ketegangan kaum yang berlaku adalah berpunca daripada etnik Cina. *Pengasuh* mengaitkan hal ini dengan kemasukan orang Cina secara haram dan tanpa kawalan selepas Perang Dunia Kedua. Tambahan pula, tuntutan persamaan hak dan pemberian kerakyatan kepada orang Cina tanpa mengetahui sejauh mana taat setia mereka turut ditentang oleh *Pengasuh*. Kajian ini cuba menilai kritikan golongan agama terutamanya dalam soal tuntutan persamaan hak orang Cina terhadap kerakyatan dan kuasa politik di Tanah Melayu.

Pengenalan

Hubungan etnik sering menjadi perhatian pengkaji, namun persoalan yang dibangkitkan tidak banyak perbezaan dan umumnya berkisar tentang masalah sosial, ekonomi, dan politik di Tanah Melayu. Dalam mengkaji hubungan etnik ini, sebahagian pengkaji sering mengaitkan konflik perkauman sebagai akibat pendudukan Jepun di Tanah Melayu, manakala sebahagiannya pula menumpu kepada ketegangan kaum yang wujud selepas pendudukan Jepun. Penumpuan kepada pergaduhan kaum yang berlaku selepas pendudukan Jepun ini boleh dilihat dalam kajian di Johor, Negeri Sembilan, Pahang dan Perak. Terdapat juga kajian yang hanya menumpu kepada sesuatu isu sahaja contohnya Malayan Union, Darurat dan Peristiwa 13 Mei. Kajian dalam bidang sosiologi pula lebih menumpu kepada masalah, cabaran dan penyelesaian dalam hubungan antara etnik di Malaysia.

Wan Hashim mentakrifkan etnik sebagai sekumpulan manusia yang telah membentuk satu jati diri berasaskan persamaan latar belakang sejarah, budaya, bahasa dan adat resam.¹ Takrifan etnik ini turut diperjelaskan Wan Norhasniah sebagai satu komuniti manusia yang mempunyai tanggapan diri yang sama terhadap satu tradisi yang mencakupi agama, bahasa, adat resam dan sistem nilai yang terangkum dalam budaya etnik serta mempunyai kesinambungan dari segi sejarah, keturunan ataupun wilayah asal.² Dalam hal ini, perbezaan

¹ Wan Hashim, terj. Mohd Daud Mat Din, *Hubungan Etnik di Malaysia*, (Kuala Lumpur: Institut Terjemahan & Buku Malaysia, 2014) hlm. xvii.

² Wan Norhasniah, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia: Hubungan Etnik Melayu-Cina*, (Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya, 2012) hlm. 11.

jati diri antara etnik Melayu dan Cina sering menimbulkan ketegangan dan mewujudkan konflik perkauman yang berpanjangan. Natijahnya, satu bangsa akan berjaya dibentuk apabila kumpulan etnik ini boleh berkongsi beberapa ciri budaya yang asas seperti norma, nilai dan adat resam serta mempunyai perasaan kekitaan yang tinggi. Keadaan ini turut mendasari perjalanan sejarah negara kita dalam usaha pembentukan 'bangsa Malayan'³ sehingga akhirnya membentuk 'bangsa Malaysia' dengan penubuhan Persekutuan Malaysia pada tahun 1963.

Kajian ini bertujuan meninjau keadaan hubungan etnik di Tanah Melayu dengan memberi fokus kepada isu-isu berkaitan hubungan antara kaum yang diterbitkan *Pengasuh* selepas Perang Dunia Kedua. Sebagai lidah rasmi bagi Majlis Agama Islam Kelantan (MAIK), secara tidak langsung penelitian terhadap isu-isu dalam hubungan etnik yang diketengahkan *Pengasuh* ini dapat memberikan gambaran tentang hubungan etnik dalam tempoh sebelum kemerdekaan negara. Tambahan pula, Perang Dunia Kedua merupakan titik perubahan penting dalam menyaksikan kerenggangan hubungan Melayu-Cina sehingga akhirnya mencetuskan rusuhan kaum di beberapa tempat di Tanah Melayu.⁴

Hubungan Etnik di Tanah Melayu Sehingga Perang Dunia Kedua

Sebenarnya, sejak dahulu lagi corak kehidupan orang Cina amat bertentangan dengan orang Melayu terutamanya dari segi bahasa, makanan, adat resam dan agama. Oleh itu, penghijrahan orang Cina ke Tanah Melayu menimbulkan kesukaran untuk mereka berasimilasi atau bergaul dengan orang Melayu. Malahan orang Cina dilihat lebih suka berada dalam kelompok kaum sendiri berbanding dengan masyarakat tempatan. Menurut Leon Comber, terdapat juga sikap negatif orang Cina yang sentiasa memandang rendah terhadap orang Melayu dan mengkritik orang Melayu sebagai pemalas, mundur dan suka berhibur. Comber turut menyatakan bahawa, dari segi sikap orang Melayu pula, mereka tidak dapat menerima corak kehidupan orang Cina yang ternyata bertentangan dengan ajaran Islam.⁵

Walaupun terdapat perbezaan adat dan kebudayaan yang jelas, namun kedatangan golongan imigran ke Tanah Melayu pada peringkat awal, tidak menimbulkan masalah dalam hubungan etnik di Tanah Melayu. Hal ini disebabkan pada masa tersebut, setiap kaum diketuai kapitan masing-masing yang bertanggungjawab terhadap tingkah laku orang di bawah jagaannya.⁶ Tambahan pula, golongan imigran ini turut menampakkan tumpuan awal ketaatan dan penghormatan kepada raja dan pemimpin tempatan selain negara asal. Sebaliknya, setelah bermulanya penjajahan British ke atas Tanah Melayu, tumpuan ketaatan golongan imigran ini yang semakin besar bilangannya dilihat mula berbelah bagi dan ada kalanya lebih cenderung kepada British terutama di Negeri-negeri Selat.⁷

³ Abdul Rahman Haji Ismail, "Wilayah Utara Semenanjung Malaysia: Warisan Sejarah dan Asas Rupa Diri Kebangsaan" dalam Ooi Keat Gin, *Warisan Wilayah Utara Semenanjung Melayu*, (Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia, 2012) hlm. 12. *Malayan* pada mulanya merujuk kepada keturunan pendatang dari kawasan Nusantara terutama dari China dan India tetapi akhirnya merujuk kepada semua penduduk Tanah Melayu yang menganggap Melayu sebagai negara tumpuan kesetiaan mereka.

⁴ Wan Hashim, terj. Mohd Daud Mat Din, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 21.

⁵ Leon Comber, terj. Omardin Haji Ashaari. *Peristiwa 13 Mei*, hlm. 8-9.

⁶ *Ibid.*, hlm. 7.

⁷ Abdul Rahman Haji Ismail, "Wilayah Utara Semenanjung Malaysia: Warisan Sejarah dan Asas Rupa Diri Kebangsaan," dalam Ooi Keat Gin, *Warisan Wilayah Utara Semenanjung Malaysia* (Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia, 2012) hlm. 12.

Peringkat awal kedatangan orang Cina ke Tanah Melayu adalah bertujuan untuk menjalankan aktiviti perdagangan, perlombongan dan perladangan. Kebiasaannya juga, mereka akan tinggal sementara di Tanah Melayu sebelum pulang semula ke kampung halaman. Dalam tempoh tersebut, isu kerakyatan dan hak ketuanan Melayu tidak pernah timbul kerana mereka sedar orang Cina hanya datang untuk sementara dan bukannya kekal menetap di Tanah Melayu. Walaupun berlaku kekacauan antara kumpulan kongsi gelap Cina, tetapi konflik perkauman pada waktu itu tidak pernah timbul. Orang Cina juga tidak campur tangan dalam pentadbiran di Tanah Melayu kerana mereka bukanlah warganegara atau pemastautin tetap di Tanah Melayu.⁸ Konflik perkauman di Tanah Melayu dilihat mula bertunas dalam kurun ke-19. Hal ini boleh dikaitkan dengan dasar British sendiri yang bertindak membawa lebih ramai golongan imigran masuk ke Tanah Melayu untuk bekerja di lombong bijih timah, pusat perdagangan, pelabuhan dan ladang. Kedatangan orang asing ini berlaku secara besar-besaran dan tidak dikawal sehingga tahun 1930.

Abdul Rahman Haji Ismail berpendapat, keadaan ini telah melahirkan pertembungan manusia, nilai dan budaya sehingga memaksakan perubahan ke atas politik, ekonomi dan sosial di Tanah Melayu.⁹ Dasar campur tangan British bermula dengan penubuhan Negeri-negeri Selat, diikuti Negeri-negeri Melayu Bersekutu dan akhirnya diperluaskan ke Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu melalui pelantikan Residen dan Penasihat Inggeris. Secara tidak langsung, dasar campur tangan British di negeri-negeri Melayu ini menyebabkan penghijrahan golongan imigran dari China dan India menjadi lebih mudah dan semakin meluas terutamanya di Pulau Pinang dan Perak. Golongan imigran ini dibawa masuk ke Tanah Melayu bagi tujuan pembangunan ekonomi. Keadaan ini telah merancakkan lagi pertembungan nilai antara masyarakat, seterusnya membawa kepada kemelut dalam hubungan antara kaum di Tanah Melayu.

Kedatangan ramai golongan imigran ke Tanah Melayu ini telah menyebabkan penghakisan nilai kemelayuan Islam. Wan Norhasniah mengaitkan keadaan ini dengan pengecilan populasi etnik Melayu terutama di Pulau Pinang dan Singapura sehingga menjadikan kedua-dua negeri berkenaan seolah-olah bandar Cina.¹⁰ Keadaan ini menyebabkan terjadinya pemugaran budaya dan adat resam Cina sehingga menghakis nilai kemelayuan Islam di kedua-dua negeri berkenaan. Implikasinya, masyarakat Melayu mula berasa terancam dan bimbang keadaan seperti itu akan terus menular dan menghakis jati diri kemelayuan dan Islam di tanah air sendiri.

Wan Hashim menegaskan bahawa dasar penjajahan British telah menyebabkan timbulnya masalah perkauman, ketegangan dan konflik etnik di Tanah Melayu. Hal ini dikaitkan dengan kenyataan Aminuddin Baki terhadap orang Melayu dalam tahun 1930-an sebagai, "ayam di kepuk mati kelaparan, itik di air mati kehausan."¹¹ Kenyataan ini menggambarkan kemiskinan orang Melayu yang dikatakan ketinggalan dalam bidang ekonomi padahal Tanah Melayu adalah tanah air mereka sendiri. Amat mengecewakan lagi apabila penjajah British dan golongan imigran Cina mengaut keuntungan dan hidup kaya-raya dengan hasil bumi Tanah Melayu, sedangkan masyarakat tempatan hidup susah di bumi sendiri. Keadaan ini menjelaskan senario yang dihadapi masyarakat Melayu di bawah penjajahan British. Hal ini kerana dasar British telah menyebabkan orang Melayu terus dibiarkan dengan kehidupan tradisional mereka sebagai nelayan dan petani. Sementelahan

⁸ Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 21.

⁹ Abdul Rahman Haji Ismail, "Wilayah Utara Semenanjung Malaysia", hlm 11.

¹⁰ Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia*, hlm. 198.

¹¹ Wan Hashim. *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 17.

pula, kerajaan British sebenarnya tidak pernah menggalakkan masyarakat Melayu untuk terlibat dalam ekonomi komersial terutamanya di kawasan bandar.

Kemuncak hubungan etnik ini tercetus apabila banci penduduk pada tahun 1931 telah mengejutkan masyarakat Melayu sebagai penduduk asal. Seterusnya mereka mula bersuara dalam usaha untuk mempertahankan Tanah Melayu sebagai tanah air mereka. Hal ini disebabkan laporan banci tersebut menunjukkan bilangan imigran di Tanah Melayu adalah lebih ramai berbanding dengan masyarakat Melayu terutamanya di Pulau Pinang dan Perak. Keadaan ini telah menimbulkan keresahan dan kebimbangan masyarakat Melayu terutama berkaitan hak dan ketuanan Melayu di negeri sendiri. Tambahan pula, peminggiran ekonomi oleh dasar British yang bersifat pro-Cina lebih menaikkan kemarahan masyarakat Melayu. Keadaan ini akhirnya menimbulkan fenomena baru sehingga menjadi polemik akhbar tempatan dalam tempoh tersebut.

Kemelut ini bermula dengan tuntutan daripada orang Cina Peranakan di Negeri-negeri Selat, yang telah lama bermastautin di Tanah Melayu dan mereka menganggap golongan mereka berhak sebagaimana orang Melayu. Tan Cheng Lock turut menggesa pihak British supaya menjadikan Tanah Melayu sebagai negara tunggal untuk semua bangsa yang ada di dalamnya.¹² Akhbar *Malayan Daily Express* dan *Straits Echo* turut mengeluarkan kenyataan Lim Ching Yan, salah seorang anggota Cina dalam Majlis Undangan Negeri-negeri Selat yang mempertikaikan Tanah Melayu sebagai hak milik etnik Melayu. Alasannya ialah sumbangan nenek moyang mereka yang dikatakan membangunkan negeri Melayu seperti Pulau Pinang.¹³ Tindakan orang bukan Melayu melaungkan slogan 'Malaya bukan negara Melayu' turut menaikkan kemarahan dan kebencian orang Melayu.¹⁴ Keadaan ini telah menimbulkan bantahan daripada pemimpin-pemimpin Melayu, wartawan, guru dan golongan agama.¹⁵ Oleh itu, sebagai reaksi, orang Melayu pula melaungkan slogan, 'Tanah Melayu untuk Melayu'.¹⁶ Jawapan balas yang dikemukakan ialah, "Jika kita upah tukang rumah membina rumah, dan apabila kerja membina rumah sudah selesai, kita tidak pelawa dia tinggal dengan kita selepas itu."¹⁷

Cetusan rasa tidak puas hati dalam kalangan masyarakat Melayu menjadi satu polemik dalam akhbar-akhbar tempatan pada tahun 1930-an. Antara akhbar yang memperjuangkan hak masyarakat Melayu serta ketidakpuasan hati terhadap penjajah dan etnik pendatang ialah akhbar *Warta Malaya*, *Majlis*, dan *Utusan Melayu*.¹⁸ Kritikan terhadap penjajah adalah kerana terlalu tunduk kepada tuntutan setiap bangsa dagang hingga akhirnya merugikan bangsa Melayu. Tindakan British yang sentiasa tunduk kepada bangsa dagang menyebabkan mereka berupaya menguasai ekonomi di Tanah Melayu. Akhbar *Majlis* menjelaskan bahawa, bangsa asing hidup kaya raya di Negeri-negeri Melayu Bersekutu dengan bekerja di pejabat kerajaan, menjadi pedagang dan peniaga yang kaya, memiliki rumah banglo, gedung, bank dan kedai-kedai perniagaan. Bahkan, nama-nama lorong semuanya menggunakan nama bangsa Malayan. Namun tidak cukup dengan itu semua,

¹² Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm 36.

¹³ Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia*, hlm 212.

¹⁴ *Ibid.*, hlm. 214.

¹⁵ Abdul Latif Abu Bakar, *Abdul Rahim Kajai: Wartawan dan Sasterawan Melayu*, (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 186.

¹⁶ Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia*, hlm 214.

¹⁷ Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 35

¹⁸ Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia*, hlm. 203.

mereka masih belum berpuas hati dan bersungut apabila British hendak memilih orang Melayu bagi jawatan tertentu dalam kerajaan.¹⁹

Pentadbiran British di Tanah Melayu sebenarnya bertanggungjawab memberikan peluang kepada orang asing dalam bidang ekonomi dan pentadbiran di Tanah Melayu. Akibatnya, orang Cina telah memonopoli ekonomi, perniagaan, perdagangan dan perburuhan di Tanah Melayu. Keadaan ini turut menimbulkan tuntutan persamaan hak daripada Cina Selat. Golongan ini turut menganggap diri mereka sebagai anak kelahiran tempatan dan menamakan mereka sebagai bangsa Malayan.²⁰ Hal ini menimbulkan kebencian dan menaikkan kemarahan orang Melayu kepada orang Cina. Walau bagaimanapun, kemarahan ini masih disalurkan secara berlapik melalui akhbar-akhbar yang mewakili masyarakat Melayu pada masa itu. Akhbar *Malay Mail* bertarikh 12 November 1931 menegaskan bahawa, "Semenanjung Tanah Melayu adalah kepunyaan orang-orang Melayu. Hak kami tidak boleh dipertikaikan lagi. Negara ini kekal menjadi hak kami selagi kami layak menjaga, menguasai dan mentadbirkannya."²¹

Dakwaan lain yang dikemukakan etnik Cina ialah 'Tanah Melayu telah berhutang budi kepada Cina dan sukar hendak membayarnya.'²² Dakwaan ini ditentang keras dalam akhbar *Warta Malaya* yang menyifatkan, 'bangsa dagang itu sebenarnya yang berhutang kepada Malaya kerana membukakan pintunya hingga orang-orang yang hanya barangkali penarik beca di Canton boleh bergelar Yang Berhormat di Malaya.'²³ Dalam akhbar *Majlis* pada tahun 1932, orang Cina diramalkan akan menjadi musuh kepada orang Melayu. Tindakan orang Cina pada masa tersebut juga menyebabkan orang Melayu tidak boleh mempercayai bangsa asing atau memberikan kerjasama kepada mereka.²⁴ Natijahnya, walaupun telah banyak kemudahan yang diberikan kepada orang Cina, mereka masih tidak berpuas hati. Bahkan mereka menunjukkan rasa cemburu dengan hak dan kemudahan yang diberikan oleh British kepada orang Melayu.

Abdul Rahim Kajai berpendapat bahawa orang Cina ini hanya ingin 'bernegerikan Tanah Melayu tetapi mereka sebenarnya masih berhatikan negeri China.'²⁵ Hal ini disebabkan tuntutan persamaan hak orang Cina itu bukan atas dasar cintakan Tanah Melayu sebaliknya untuk kepentingan diri mereka. Buktinya, walaupun orang Cina ini mengatakan negeri Tanah Melayu itu negeri mereka, namun mereka turut menuntut supaya Hari Kebangsaan Cina pada 10 Oktober sebagai hari cuti am di Tanah Melayu.

Tambahan pula cadangan British ingin menjadikan bahasa Melayu sebagai bahasa rasmi dan memberikan pelajaran bahasa Melayu secara percuma kepada orang bukan Melayu turut ditolak.²⁶ Kenyataan Tan Cheng Lock bahawa bahasa Melayu itu tidak berguna kepada orang Cina turut mendapat sokongan akhbar *Straits Times* pada masa itu. Akhbar *Majlis* membidas kenyataan ini dan mengingatkan Tan Cheng Lock dan orang Cina, jika mereka mengaku bernegerikan Semenanjung Tanah Melayu, maka mereka mestilah mengakui bahasa Melayu itu sebagai bahasa negeri mereka bukannya bahasa Cina.²⁷ Kelakuan orang Cina

¹⁹ "Bangsa Melayu dan Bangsa Malayan", *Majlis*, 10 Oktober 1932, hlm. 32.

²⁰ Abdul Latif Abu Bakar, *Abdul Rahim Kajai*, hlm. 186.

²¹ Leon Comber, *Peristiwa 13 Mei*, hlm. 26.

²² "Kekurangan Kuli di Malaya," *Warta Malaya*, 5 Mei 1939, hlm. 6.

²³ *Ibid.*, hlm. 6.

²⁴ "Adakah Kita Sesuai Bergaul dan Sama-sama Hidup Dengan Malayan", *Majlis*, 15 Ogos 1932, hlm. 5.

²⁵ Abdul Latif Abu Bakar, *Abdul Rahim Kajai*, hlm. 187.

²⁶ Abdul Latif Abu Bakar, *Abdul Rahim Kajai*, hlm. 164.

²⁷ "Perjumpaan Pemberita-pemberita Suratkhbar," *Majlis*, 26 Februari 1934, hlm. 5.

menuntut persamaan hak ini diumpamakan Rahim Kajai sebagai, 'meminta upah kepada kita kerana kakinya telah penat menendang dan menerajang kita.'²⁸

Polemik yang berlaku dalam akhbar tempatan sekitar tahun 1930-an menunjukkan bahawa pada masa itu sudah wujud perasaan tidak puas hati antara etnik Melayu dan Cina di Tanah Melayu. Pertikaian dan saling menuduh antara satu sama lain ini secara tidak langsung menunjukkan konflik perkauman di Tanah Melayu sebenarnya bukan berpunca akibat pendudukan Jepun di Tanah Melayu. Merujuk kepada beberapa polemik isu perkauman dalam akhbar-akhbar sekitar tahun 1930-an, sudah menunjukkan ketidakpuasan hati masyarakat Melayu terhadap banjiriran golongan imigran di Tanah Melayu. Keadaan ini membuktikan pendudukan Jepun di Tanah Melayu bukanlah pencetus kepada konflik perkauman yang berlaku.

Pendudukan Jepun di Tanah Melayu

Perbincangan seterusnya adalah tentang perubahan sikap masyarakat Melayu yang tidak lagi bertolak ansur dengan bangsa asing terutamanya masyarakat Cina. Selepas pendudukan Jepun, sikap masyarakat Melayu dilihat lebih agresif berbanding sebelumnya sehingga menyebabkan berlakunya pergaduhan kaum yang sangat genting dalam zaman peralihan dan di bawah pentadbiran *British Military Administration* (BMA). Sebenarnya dasar pendudukan Jepun di Tanah Melayu juga merupakan lanjutan dasar pecah dan perintah British di Tanah Melayu. Pentadbiran British dilihat banyak memberi manfaat kepada orang Cina terutamanya dari segi ekonomi, pentadbiran dan pendidikan di Tanah Melayu. Sebaliknya semasa pentadbiran Jepun, orang Melayu pula mendapat lebih peluang berbanding dengan orang Cina. Hal ini jelas apabila masalah kekurangan kakitangan menyebabkan ramai orang Melayu telah diambil bagi mengisi jawatan dalam pentadbiran Jepun di Tanah Melayu. Di bawah pentadbiran Jepun juga, ramai orang Melayu turut direkrut sebagai kakitangan kerajaan, polis tentera (*kempeitei*), tentera tambahan (*heiho*), skuad *jikeidan*, tentera sukarela *giyugun* dan unit khas Jepun.²⁹

Bagi pihak Jepun, orang Melayu berguna dari segi politik tetapi tidak dari segi ekonomi, manakala orang Cina pula berguna dari segi ekonomi tetapi tidak dari segi politik. Sementelahan pula, orang Cina juga merupakan musuh ketat bagi Jepun.³⁰ Oleh itu, Jepun telah menggunakan pelbagai muslihat untuk mempengaruhi masyarakat Melayu supaya bersikap pro-Jepun dan anti-British. Hal ini termasuklah dengan mendapatkan sokongan dan kerjasama dari KMM (Kesatuan Melayu Muda) serta menubuhkan PETA (Pembela Tanah Air). Pentadbiran Jepun yang dipenuhi kekejaman dan kekerasan menyebabkan ramai orang Cina melarikan diri ke dalam hutan dan kawasan pedalaman. Sebahagian etnik Cina ini juga turut menyertai MPAJA untuk menentang tentera Jepun. Walau bagaimanapun, permusuhan tentera Jepun dengan MPAJA ini sebaliknya dilihat sebagai konflik perkauman antara Melayu dan Cina. Hal ini disebabkan kebanyakan orang Melayu berkhidmat dengan tentera Jepun manakala sebahagian besar orang Cina menjadi ahli MPAJA.³¹ Pada masa yang sama,

²⁸ "Siapakah Yang Ingin Meninggalkan Rumahtangga dan Negerinya Kerana Untuk Faedah Orang Lain," *Majlis*, 12 Januari 1933, hlm. 5.

²⁹ Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 41.

³⁰ Ibrahim Mahmood, *Sejarah Perjuangan Bangsa Melayu*, (Kuala Lumpur: Penerbitan Pustaka Antara, 1981) hlm. 27.

³¹ Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 44.

sebahagian besar orang Melayu yang bekerja dengan pihak Jepun turut menjadi alat bagi tentera Jepun untuk mendapatkan maklumat tentang orang yang disyaki anti-Jepun.³²

Pendudukan Jepun di Tanah Melayu telah memberi impak yang besar ke atas hubungan kaum. Dasar Jepun ke atas orang Cina telah menyebabkan timbulnya permusuhan dan perasaan tidak puas hati orang Cina terhadap orang Melayu kerana dikatakan orang Melayu menikmati banyak keistimewaan. Orang Cina bukan hanya dilayan dengan buruk, malahan tentera Jepun turut membalas dendam atas sokongan masyarakat Cina di Tanah Melayu dalam Perang China-Jepun. Semasa perang tersebut, etnik Cina di Tanah Melayu bertindak memboikot barangan Jepun, membatalkan perniagaan dengan syarikat Jepun, mengadakan perarakan anti Jepun serta menyalurkan Tabung Bantuan China.³³ Implikasinya, tentera Jepun membalas dendam melalui dasar *Sook Ching* atau pembersihan etnik Cina menyebabkan lebih daripada 40, 000 orang Cina dibunuh dengan kejam termasuk bayi, golongan wanita dan kanak-kanak.³⁴

Pengunduran Jepun dari Tanah Melayu tidak menghentikan kekejaman dan keganasan yang berlaku semasa pendudukan Jepun. Sebaliknya kekacauan dan keganasan ini diteruskan pula oleh segelintir orang Cina yang menyebabkan tindak balas dan amukan orang Melayu. Abu Talib Ahmad berpendapat, keadaan ini juga berkaitan dengan kelesuan agama dan peningkatan krisis sosial masyarakat Melayu sepanjang tempoh pendudukan Jepun di Tanah Melayu.³⁵ Hal ini demikian kerana terdapat sebahagian masyarakat Melayu yang sudah jauh terpesong daripada ajaran agama Islam. Bahkan segelintir mereka juga tidak mampu bersabar sehingga sanggup bertindak balas secara agresif terhadap tindakan dan kekacauan yang ditimbulkan oleh orang Cina selepas pendudukan Jepun.

Pemerintahan Jepun di Tanah Melayu menyebabkan penghayatan agama masyarakat Melayu menjadi sangat lemah. Kelesuan agama ini diburukkan lagi dengan tekanan ekonomi akibat kekurangan makanan, pakaian dan ubat-ubatan. Kesukaran untuk mendapatkan barangan keperluan ini menyebabkan kegiatan merompak, memecah gedung-gedung perniagaan, kedai dan rumah-rumah yang ditinggalkan oleh pemilik yang mencari perlindungan daripada kezaliman Jepun juga semakin meningkat.³⁶ Peningkatan krisis sosial seperti kejadian rompakan, perjudian, perceraian dan pelacuran ini bertanggungjawab membentuk masyarakat Melayu yang lebih agresif dan bertindak tanpa haluan agama. Keadaan ini menjadi lebih buruk akibat pemerintahan tentera Jepun yang membiasakan masyarakat dengan kekejaman, kezaliman dan tidak berperikemanusiaan. Dendam dan api kemarahan antara etnik Cina dan Melayu lebih mendalam dengan tindakan segelintir orang Melayu yang bertindak sebagai tali barut Jepun. Rentetan itu, tempoh pengunduran tentera Jepun dari Tanah Melayu menyaksikan berlakunya ketegangan dan pergaduhan kaum yang dahsyat di beberapa kawasan.

Hubungan Etnik Selepas Perang Dunia Kedua

³² Ibrahim Mahmood, *Sejarah Perjuangan Bangsa Melayu*, hlm. 25.

³³ Wan Norhasniah, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia*, hlm. 218-219.

³⁴ Cheah Boon Kheng, *Red Star Over Malaya: Resistance and Social Conflict During and After the Japanese Occupation of Malaya 1941-1946*, (Singapore: Singapore University Press, 1987) hlm. 23.

³⁵ Abu Talib Ahmad, "Zaman Jepun, 1942-45: Krisis Sosial Masyarakat Melayu dan Kelesuan Agama". *Jurnal Ilmu Kemanusiaan*, Jilid 4, (Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia, Oktober 1997) hlm. 19.

³⁶ Ibrahim Mahmood, *Sejarah Perjuangan Bangsa Melayu*, hlm 24-25.

Laporan BMA menunjukkan keadaan huru-hara berlaku di Tanah Melayu selain meningkatnya perasaan dendam dan curiga-mencurigai antara etnik Cina dan Melayu. Keadaan ini diburukkan lagi dengan tindakan PKM selepas pengunduran Jepun. PKM yang dipelopori masyarakat Cina telah bertindak mewujudkan mahkamah tidak sah dan melakukan kekejaman serta menyeksa ramai orang Melayu yang tidak berdosa.³⁷ Sepanjang zaman peralihan ini juga, orang Melayu dan Cina berada dalam keadaan tidak tenang dan gelisah dengan tercetusnya pergaduhan kaum di beberapa buah tempat di Tanah Melayu terutamanya di Johor, Negeri Sembilan, Perak dan Pahang.³⁸

Pada 1 Ogos 1945, berlakunya pergaduhan antara orang Melayu dengan orang Cina MPAJA di Parit Jawa, Johor.³⁹ Hal ini dikaitkan dengan tindakan MPAJA menjalankan gerakan menghukum orang yang dianggap bersubahat dengan Jepun. Oleh itu, MPAJA telah menyerang kampung dan membunuh orang Melayu yang dikatakan tali barut Jepun seperti penghulu, polis dan askar Melayu.⁴⁰ Selanjutnya, pada 21 Ogos 1945 berlaku pula pergaduhan antara kumpulan Kiyai Salleh Abdul Karim dengan orang Cina MPAJA di Batu Pahat, Johor.⁴¹ Walau bagaimanapun, pergaduhan ini telah berjaya dileraikan oleh Dato' Onn Jaafar yang merupakan Pegawai Daerah Batu Pahat. Rentetan itu, peristiwa ini disusuli pula dengan pergaduhan antara Cina dengan Melayu di Senggarang, Johor pada 28 September 1945.⁴²

Pada malam 30 Disember 1945, sekumpulan orang Cina dilaporkan telah menyerang orang Melayu di Pontian Kechil. Walau bagaimanapun, pemimpin komuniti setiap kaum berjaya meleraikan pergaduhan tersebut.⁴³ Pergaduhan ini dikaitkan dengan perasaan tidak puas hati orang Melayu tempatan dengan tindakan Parti Komunis Malaya yang masih memungut bayaran daripada pemilik kedai.⁴⁴ Pada 10 Februari 1946, berlaku pergaduhan kaum di Bukit Gambir menyebabkan tiga orang Cina dilaporkan cedera dan empat buah rumah telah dibakar. Pergaduhan ini berlaku atas alasan tiga orang Melayu telah merompak sebanyak 500 dolar daripada seorang wanita Cina.⁴⁵ Pada 15 Februari 1946, pergaduhan antara kaum turut berlaku di Labis menyebabkan sembilan orang terbunuh.⁴⁶ Laporan BMA turut menunjukkan seramai 13 orang telah cedera dalam pergaduhan tersebut.⁴⁷

³⁷ Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*. hlm. 22.

³⁸ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1329, Isum No. 111, Report on 12 March 1946.

³⁹ "Ke Arah Memelihara Keselamatan Negara," *Kertas Perintah 14*, 1988, hlm. 41. Dikemukakan dalam Dewan Rakyat/ Dewan Negara.

⁴⁰ Ramlah Adam, *Dato' Onn Jaafar: Pengasas Kemerdekaan*, (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1993) hlm. 68.

⁴¹ "Ke Arah Memelihara Keselamatan Negara," *Kertas Perintah 14*, 1988, hlm. 41. Dikemukakan dalam Dewan Rakyat/ Dewan Negara.

⁴² "Ke Arah Memelihara Keselamatan Negara," *Kertas Perintah 14*, 1988, hlm. 41. Dikemukakan dalam Dewan Rakyat/ Dewan Negara.

⁴³ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1431, Isum No. 60, Report on 11 January 1946.

⁴⁴ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1297, Isum No. 66, Report on 18 January 1946.

⁴⁵ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1043, Isum No. 86, Report on 11 February 1946.

⁴⁶ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 6877, Isum No. 70, Report on 16 February 1946.

⁴⁷ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1374, Isum No. 93, Report on 19 February 1946.

Pergaduhan kaum yang berlaku di Perak pula mencatatkan angka kematian yang paling ramai dan sangat genting berbanding dengan negeri Johor dan Negeri Sembilan. Pergaduhan itu tercetus dengan tindakan awal orang Cina MPAJA yang mendapat tentangan daripada orang Melayu di Sungai Manik pada 15 Ogos sehingga 15 September 1945. Rentetan itu, orang Cina bertindak melarikan diri ke Teluk Intan, Perak.⁴⁸ Selain itu, di kawasan Tanjung Tualang pula seramai enam orang Cina telah diserang oleh orang Melayu. Akibatnya BMA telah menangkap enam orang Melayu dan 76 orang Cina yang didakwa sebagai ahli pertubuhan *The Chinese Self-Defence Corps*.

Pergaduhan kaum turut dilaporkan berlaku di Dinding mengakibatkan dua orang Melayu telah dibunuh pada 7 Januari 1946 berdekatan dengan Sungai Kinta.⁴⁹ Di Ipoh, pertelingkahan kaum tercetus apabila seorang pemuda Cina telah dilaporkan hilang dari Manong pada malam 13 Jan 1946.⁵⁰ Selanjutnya, pada malam 31 Januari 1946, berlaku pergaduhan kaum di Ayer Papan apabila orang Melayu dilaporkan terlebih dahulu menyerang orang Cina. Serangan itu menyebabkan empat orang Cina terbunuh manakala dua orang pula dilaporkan tercedera. Pada petang 2 Februari 1946, 300 orang Cina bersenjata telah menyerang rumah orang Melayu di Tanjung Tualang. Pasukan BMA cuba mengelakkan pertumpahan darah dengan menahan 80 orang yang disyaki terlibat. Hal ini dipercayai ada kaitan dengan tindakan membalas dendam akibat insiden di Ayer Papan.⁵¹

Pada 16 Februari 1946, berlaku pergaduhan kaum di Bekor yang mengakibatkan dua buah rumah dibakar, seorang Melayu terbunuh, dan empat orang Cina cedera.⁵² Pada masa yang sama, pergaduhan Cina dan Melayu turut dilaporkan merebak di sekitar Perak iaitu di Kampong Bank, Bongor⁵³ dan juga di Manong yang terletak berhampiran dengan kawasan pergaduhan kaum yang berlaku sebelumnya iaitu di Bekor dan Bendang.⁵⁴ Akhbar Parti Kebangsaan Melayu Malaya, iaitu *Pelita Malaya* turut melaporkan bahawa insiden di Bekor yang dicetuskan oleh orang Cina adalah sebagai akibat dendam semasa pendudukan Jepun di Tanah Melayu.⁵⁵ Laporan pada 21 Februari 1946 pula menjelaskan terdapat dua orang Melayu dari Kuala Kangsar telah ke Kati untuk mengagihkan parang kepada penduduk Melayu di situ. Hal ini menyebabkan orang Cina di kawasan tersebut mengambil langkah berjaga-jaga dengan membuat sekatan serta meminta penghulu supaya mengawal orang Melayu.⁵⁶

⁴⁸ "Ke Arah Memelihara Keselamatan Negara," *Kertas Perintah 14*, 1988, hlm. 41. Dikemukakan dalam Dewan Rakyat/ Dewan Negara.

⁴⁹ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1431, Isum No. 60, Report on 11 January 1946.

⁵⁰ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1285, Isum No. 63, Report on 15 January 1946.

⁵¹ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1327, Isum No. 81, Report on 5 February 1946.

⁵² Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1249, Isum No. 92, Report on 18 February 1946.

⁵³ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1374, Isum No. 93, Report on 19 February 1946.

⁵⁴ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1295, Isum No. 96, Report on 22 February 1946.

⁵⁵ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1211, Isum No. 117, Report on 19 March 1946.

⁵⁶ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1297, Isum No. 98, Report on 25 February 1946.

Pada 2 Mac 1946, pihak polis telah menyiasat 30 hingga 40 orang Melayu yang bersenjata. Pada masa yang sama, 30 orang Cina telah menyerang dan mencederakan dua orang Melayu manakala seorang lagi dilaporkan hilang. Semasa ketibaan pasukan BMA ke tempat kejadian, kumpulan Cina telah melarikan diri. Hubungan kedua-dua kumpulan Melayu dan Cina dipercayai masih lagi tegang.⁵⁷ Walaupun rundingan keamanan yang dimeterai di Manong telah dibuat antara Cina dan Melayu, tetapi masih berlaku insiden pada malam 5 dan 6 Mac 1946. Sebanyak tujuh buah rumah orang Cina telah dibakar di Bekor. Pasukan BMA telah melawat ke kampung Melayu dan mendapati penduduk di kampung tersebut berada dalam ketakutan. Hal ini disebabkan, terdapat seramai 100 orang Cina bersenjata terlebih dahulu datang ke kampung tersebut. Orang Melayu juga dilaporkan mula berkumpul di Bekor pada 5 Mac 1946.

Pada pagi 6 Mac, orang Cina telah bertindak menyerang orang Melayu yang keluar dari masjid di Bekor. Mereka juga membakar rumah menyebabkan 50 orang Melayu mati dan 30 orang cedera manakala 100 orang Melayu yang tercedera telah berjaya melarikan diri ke Manong, Kuala Kangsar. Jumlah kematian atau kecederaan orang Cina pula tidak diketahui kerana kesemua mayat mereka telah dialihkan. Keadaan di kawasan tersebut masih dalam keadaan sangat tegang. Rentetan itu, pasukan BMA dari Kuala Kangsar telah ditempatkan di kawasan kejadian bagi mengelakkan kejadian susulan berlaku. Orang Cina dan Melayu juga dikerah untuk bersama-sama membersihkan kawasan kejadian.⁵⁸

Lanjutan kejadian itu, berlaku pula insiden yang melibatkan kematian seorang Melayu dan empat orang Cina di Manong, Perak. Keadaan ini menyebabkan Sultan Perak cuba campur tangan dengan menghantar wakil bagi meredakan ketegangan antara orang Melayu dan orang Cina. Walau bagaimanapun, pegawai atasan BMA telah menolak kerana bimbang keadaan akan menjadi semakin tidak terkawal. Hal ini demikian kerana punca insiden masih belum jelas walaupun pergaduhan kaum sering terjadi di kawasan tersebut. Laporan BMA menunjukkan kemungkinan orang Cina bertindak membalas dendam kerana tindakan orang Melayu yang telah membakar rumah mereka.⁵⁹ Pada 8 Mac 1946, laporan BMA mencatatkan seramai 57 orang Melayu dilaporkan mati dalam insiden di Bekor.⁶⁰ Keesokannya, keadaan di kawasan tersebut masih tegang, tetapi tidak ada kematian yang dilaporkan.⁶¹ Pada hari yang sama juga, empat orang Melayu telah ditahan di Bruas kerana disyaki terlibat dalam pembunuhan remaja lelaki Cina. Bukti kejadian iaitu tombak dan parang turut dijumpai di kawasan kejadian.⁶²

Pada 24 Januari 1946, akhbar *Majlis* melaporkan bahawa pergaduhan kaum yang serius telah berlaku di Raub, Pahang dan keadaan ini mengakibatkan sejumlah 200 orang Cina dan tujuh orang Melayu terbunuh.⁶³ Seterusnya, pada 11 Februari 1946, orang Melayu

⁵⁷ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1322, Isum No. 104, Report on 4 March 1946.

⁵⁸ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1376, Isum No. 108, Report on 8 Mac 1946.

⁵⁹ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1375, Isum No. 107, Report on 7 Mac 1946.

⁶⁰ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1376, Isum No. 108, Report on 8 Mac 1946.

⁶¹ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1414, Isum No. 109, Report on 9 Mac 1946.

⁶² Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1329, Isum No. 111, Report on 12 March 1946.

⁶³ Ho Hui Ling, *Darurat 1948-1960*, hlm. 130.

bertindak menyerang orang Cina di Batu Talam menyebabkan 20 orang Cina mati dan 15 orang Cina dimasukkan ke hospital. Namun begitu, pihak BMA percaya jumlah korban sebenar adalah lebih besar daripada yang dicatatkan. Laporan BMA pada 13 Februari menunjukkan jumlah mangsa korban dalam pergaduhan kaum di Batu Talam ialah 25 orang Cina dan dua orang Melayu manakala jumlah yang cedera ialah 16 orang Cina dan 10 orang Melayu. Kaum wanita dan kanak-kanak di kawasan tersebut turut dipindahkan ke Raub.⁶⁴

Berdasarkan laporan BMA tersebut, ketegangan kaum yang serius hanya berlaku melibatkan masyarakat Cina dan Melayu. Walau bagaimanapun, laporan ada mencatatkan beberapa pergaduhan kecil yang berlaku melibatkan etnik India. Antaranya, pada 8 Mac, terdapat pergaduhan kecil dilaporkan di Sungai Pinang, Pulau Pinang melibatkan orang Melayu dan India, tetapi berjaya dileraikan oleh pihak polis.⁶⁵ Pada 9 Mac 1946, empat orang India telah diserang dan dipukul oleh lapan orang Cina bersenjata di Klian Intan.⁶⁶ Berdasarkan laporan BMA juga, etnik India dilihat lebih memperjuangkan tuntutan kenaikan gaji kepada pihak British berbanding dengan campur tangan dalam ketegangan yang berlaku.

Secara keseluruhannya, dapat dinyatakan bahawa konflik perkauman yang berlaku di Tanah Melayu sudah bermula sejak sebelum pendudukan Jepun. Hal ini dapat dibuktikan melalui polemik akhbar tempatan akibat ketegangan serta perasaan saling tidak puas hati antara orang Melayu dan Cina sebelum Perang Dunia Kedua. Kebimbangan orang Melayu terhadap monopoli orang Cina dalam bidang ekonomi di Tanah Melayu serta sikap tamak orang Cina yang sentiasa menuntut hak yang lebih berbanding orang Melayu menyebabkan timbulnya ketegangan antara dua etnik tersebut. Pentadbiran Jepun seumpama menyalakan semula api perkauman yang hampir padam bahkan menjadi pencetus kepada keadaan pergaduhan kaum yang lebih dahsyat dalam tempoh pengunduran Jepun dari Tanah Melayu. Laporan BMA jelas menunjukkan keadaan huru-hara yang berlaku akibat pergaduhan kaum antara orang Melayu dan Cina. Di sini, dapatlah dikatakan keadaan hubungan etnik yang berlaku sebelum dan semasa pendudukan Jepun ada hubung kait yang mencetuskan dendam dan berakhir dengan pergaduhan antara kaum selepas pendudukan Jepun.

Pada peringkat awal, pergaduhan yang berlaku adalah disebabkan perasaan tidak puas hati orang Melayu terhadap PKM yang telah bertindak membuat undang-undang sendiri serta mengutip bayaran daripada penduduk kampung. Selain itu, terdapat juga kekecohan yang ditimbulkan oleh sekumpulan orang Cina bersenjata yang memasuki kampung bertujuan untuk merompak dan bertindak membakar rumah-rumah orang Melayu. Rentetan itu, berlaku tindak balas orang Melayu yang turut sama menimbulkan kekecohan dengan menyerang perkampungan orang Cina di beberapa buah tempat. Keadaan yang berlaku menyebabkan api perkauman dan ketegangan hubungan etnik antara Melayu dan Cina tidak pernah padam menjelang kemerdekaan negara.

Pada masa yang sama, akhbar-akhbar tempatan seperti *Majlis* dan *Utusan Melayu* turut tidak ketinggalan melaporkan keadaan yang berlaku. Namun begitu, timbul beberapa persoalan berkaitan dengan penerbitan dan reaksi kerajaan negeri tentang hubungan etnik pada masa tersebut. Hal ini memberi ruang kepada pengkaji untuk meninjau keadaan hubungan etnik

⁶⁴ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1083, Isum No. 88, Report on 13 February 1946.

⁶⁵ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1427, Isum No. 110, Report on 11 March 1946.

⁶⁶ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1414, Isum No. 109, Report on 9 March 1946.

selepas pendudukan Jepun dalam sebuah penerbitan kerajaan negeri Kelantan iaitu *Pengasuh*. Sementelahan pula, *Pengasuh* yang didokong kepimpinan golongan ulama sebagai sidang pengarang sudah tentu akan memberikan pandangan baru berkaitan hubungan etnik di Tanah Melayu. Tambahan pula, Kelantan merupakan antara negeri yang tidak begitu ketara masalah dalam hubungan etnik pada masa tersebut.

Hubungan Etnik dalam *Pengasuh*

Pengasuh pada asalnya lahir sebagai sebuah warta Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan (MAIK). Matlamat awal penerbitannya juga bertujuan mengedarkan fatwa-fatwa yang diputuskan oleh mesyuarat para ulama pada 24 Januari 1918.⁶⁷ Penerbitan MAIK ini merupakan penerbitan kerajaan negeri yang paling tua diasaskan di Tanah Melayu. Majalah ini masih diterbitkan sehingga hari ini dengan mengekalkan tulisan jawi dalam setiap keluarannya.⁶⁸ Kekuatan utama *Pengasuh* bukan sahaja sebagai sebuah majalah pertama naungan kerajaan bahkan memperlihatkan peranan golongan ulama yang mendokong penerbitan majalah ini dalam memperjuangkan bangsa Melayu dan agama Islam khususnya.

Penelitian terhadap *Pengasuh* mendapati kejadian pergaduhan kaum antara Cina dan Melayu turut berlaku di Kelantan dalam tahun 1946. Pergaduhan ini telah menyebabkan kematian dua orang pemuda dan seorang wanita Melayu. Keadaan ini menyebabkan orang Melayu bertindak memboikot kedai-kedai milik bangsa dagang.⁶⁹ Tindakan orang Melayu memboikot kedai-kedai Cina ini turut dilaporkan BMA pada 23 Januari 1946.⁷⁰ Merujuk kepada keadaan huru-hara yang berlaku di Tanah Melayu, *Pengasuh* mengaitkan keadaan itu dengan tindakan orang Cina sama ada daripada kalangan komunis dan bukan komunis. Kezaliman yang dilakukan orang Cina ini menyebabkan banyak nyawa yang terkorban dan cedera malahan rumah orang Melayu turut dibakar dan dibinasakan. Sehingga tahun 1947, masih banyak lagi kejadian rompakan, menyamun, dan rusuhan menggunakan senjata yang dilakukan oleh orang Cina di seluruh Tanah Melayu.⁷¹

Terdapat juga laporan lain *Pengasuh* yang memperlihatkan keadaan huru-hara yang berlaku di Kelantan. Sebagai contoh, kes rompakan terhadap seorang tauke Cina di Pasir Mas mengakibatkan kerugian wang sebanyak sepuluh ribu ringgit serta barang-barang kemas. Kes ini dikaitkan dengan sekumpulan enam orang perompak Cina yang bersenjatakan pistol.⁷² *Pengasuh* juga mengemukakan kebimbangan orang ramai pada masa itu akibat serangan perompak Cina tersebut. Hal ini disuarakan dalam mesyuarat penggawa daerah dan seterusnya permohonan dibuat supaya kerajaan menambah beberapa buah balai polis lagi di beberapa daerah di Kelantan.⁷³

Sehubungan dengan itu, kedua-dua kejadian yang dilaporkan oleh *Pengasuh* tidak hanya berpunca daripada masalah ketegangan kaum akibat dendam semasa pendudukan Jepun di Tanah Melayu. Apa yang jelas kekacauan dan huru-hara ini juga berlaku akibat

⁶⁷ Ramli Haji Ahmad dan Che Zaharah Che Hassan, "*Pengasuh*", dalam Khoo Kay Kim, *Lembaran Akhbar Melayu*, (Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia, 1980) hlm. 33.

⁶⁸ Abdul Razak Mahmud, "Beberapa Catatan Tentang *Pengasuh* (1988-1918)" *Pengasuh*, Julai-Ogos 1988, Bil. 493, hlm. 16.

⁶⁹ "Hidangan Pak Belalang Junior : Tak Berhati Perutkah?", *Pengasuh*, 14 Ogos 1947, Bil. 62, hlm. 2.

⁷⁰ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1433, Isum No. 70, Report on 23 Januari 1946.

⁷¹ "Pemerhatian Kita", *Pengasuh*, 18 September 1947, Bil. 67, hlm. 3.

⁷² "Akhbar Di Dalam Negeri," *Pengasuh*, 26 Disember 1946, Bil. 29, hlm. 8.

⁷³ Mesyuarat Penggawa-penggawa, "Khabar di dalam Negeri," *Pengasuh*, 5 Disember 1946, Bil. 26, hlm. 8.

tindakan sekumpulan orang Cina bersenjata yang telah merompak dan membunuh. Kejadian rompak dan pembelian senjata api turut menjadi isu utama dalam akhbar *Min Sheng Pau* sepanjang 9 hingga 14 Februari 1946.⁷⁴ Laporan yang dikeluarkan oleh BMA juga menunjukkan kekacauan tidak hanya ditimbulkan oleh pihak komunis tetapi turut didalangi ahli-ahli KMT. Laporan tersebut menyatakan bahawa kejadian rompak dan kekacauan di kawasan Kelang dan Grik dikenal pasti dilakukan oleh bekas ahli KMT.⁷⁵ Tambahan pula, Kampung Teh di Grik dikenali sebagai pangkalan KMT semasa pendudukan Jepun.⁷⁶ Rompak bersenjata oleh empat orang Cina dengan menggunakan pistol turut dilaporkan berlaku di Kuala Lumpur pada 3 Mac 1946.⁷⁷ Sementara itu, di Johor Bahru pula terdapat kejadian rompak bersenjata terhadap sebuah lori yang mengakibatkan pemandu lori tersebut cedera parah manakala seorang penumpang wanita dilaporkan meninggal dunia.⁷⁸

Pengasuh turut mengaitkan hal ini dengan kemasukan orang Cina tanpa kawalan dari Tanah Besar China selepas Perang Dunia Kedua. Keadaan ini dikaitkan dengan tangkapan sekumpulan orang Cina yang terdampar di Pantai Sabak, Kota Bharu pada waktu pagi.⁷⁹ Dalam laporan tersebut, pengarang mengucapkan rasa syukur kerana kejadian tersebut berlaku di Kelantan, yang masyarakatnya kebanyakan orang Melayu. Sekiranya, kejadian itu berlaku di negeri yang ramai bangsa asing sudah tentulah sekumpulan orang Cina yang baru datang itu dapat menyembunyikan diri. Isu yang menjadi kerisauan *Pengasuh* ialah soal orang Cina yang baru masuk itu mungkin merupakan ahli kumpulan haram dan telah melarikan diri daripada negara China. Maka, kedatangan mereka ke Tanah Melayu sudah tentu tidak dapat mengubah perangai jahat mereka malah hanya mendatangkan musibah kepada Tanah Melayu. Dalam Persidangan Agung PEKEMBAR (UMNO) di Kota Bharu, wakil SABERKAS, Kedah turut mengesyorkan supaya PEKEMBAR menarik perhatian kerajaan British terhadap isu kemasukan haram orang Cina ke Tanah Melayu.⁸⁰

Jelaslah di sini, laporan BMA dan *Pengasuh* telah menunjukkan kekacauan dan huru-hara yang berlaku di Tanah Melayu bukan hanya didalangi oleh pihak komunis sahaja. Sebaliknya kejadian rompak dan pembunuhan melibatkan kumpulan bersenjata ini turut dikaitkan dengan tindakan ahli KMT dan juga orang Cina yang baru masuk ke Tanah Melayu. Rentetan itu, keadaan yang berlaku telah memburukkan lagi hubungan etnik Melayu dan Cina. Hal ini dikatakan demikian kerana ketiga-tiga golongan komunis, KMT dan pendatang haram yang melakukan rompak dan pembunuhan ini terdiri daripada kaum Cina.

Penindasan ekonomi oleh bangsa dagang merupakan antara faktor yang sering dibincangkan sebagai pencetus konflik perkauman yang berlaku. Berdasarkan pandangan Wan Norhasniah, faktor penguasaan ekonomi oleh golongan imigran menjadi punca

⁷⁴ *Modern Daily News* (Chinese Daily) Ipoh, 17 Januari 1946. Dikepilkkan dalam laporan BMA, Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*.

⁷⁵ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1227, Isum No. 115, Report on 16 March 1946.

⁷⁶ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1254, Isum No. 116, Report on 18 March 1946. Laporan ini turut menjelaskan terdapat segelintir ahli KMT yang mendakwa mereka adalah bekas ahli gerilla Clifford.

⁷⁷ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1366, Isum No. 106, Report on 6 March 1946.

⁷⁸ Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*. No. Laporan: I 1211, Isum No. 117, Report on 19 March 1946.

⁷⁹ "Malaya, Palestin Yang Kedua?", *Pengasuh*, 4 September 1947, Bil. 65, hlm. 7-8.

⁸⁰ "Persidangan Agung PEKEMBAR di Kota Bharu", *Pengasuh*, 22 Mei 1947, Bil. 50, hlm. 3-6.

kebimbangan orang Melayu.⁸¹ Jika diteliti sejak sebelum Perang Dunia Kedua, faktor ekonomi telah melahirkan polemik dan ketidakpuasan hati orang Melayu terhadap orang Cina. Hal ini sangat ketara dengan penguasaan dan monopoli ekonomi orang Cina ke atas gedung-gedung perniagaan, tanah, ladang, dan lombong di Tanah Melayu. Walau bagaimanapun, dalam soal kemunduran ekonomi orang Melayu ini, *Pengasuh* berpendapat, keadaan ini terjadi disebabkan sikap masyarakat Melayu sendiri yang enggan merebut peluang ekonomi. Dalam hal ini, *Pengasuh* menyeru masyarakat Melayu supaya memajukan diri dan berusaha supaya tidak ditindas oleh bangsa asing.

Sehubungan dengan itu, walaupun bangsa asing dilihat memonopoli ekonomi Tanah Melayu, tetapi *Pengasuh* beranggapan bahawa mereka bukanlah faktor utama yang menyebabkan kemiskinan masyarakat Melayu. Hal ini sebaliknya dikaitkan dengan sikap masyarakat Melayu itu sendiri. Oleh itu, *Pengasuh* menyeru golongan muda supaya bekerja keras untuk membangunkan ekonomi demi kemajuan agama dan bangsa.⁸² *Pengasuh* cuba menyedarkan orang Melayu bahawa kuasa politik sahaja tidak akan memadai selagi ekonomi masyarakat Melayu masih lemah. *Pengasuh* juga mengingatkan sekiranya negeri-negeri Melayu berusaha dengan bersungguh-sungguh, maka dalam masa sepuluh tahun akan datang, bangsa Melayu akan terlepas dan terselamat daripada cengkaman ekonomi oleh bangsa asing.⁸³

Namun begitu, *Pengasuh* dilihat enggan bertolak ansur dalam soal kerakyatan lebih-lebih lagi dengan pengenalan Malayan Union. Pengisytiharan Malayan Union telah menimbulkan tindak balas dan penentangan bagi hampir seluruh masyarakat Melayu. Antara isi perlembagaan Malayan Union yang menaikkan kemarahan orang Melayu ialah penghapusan satu bangsa Melayu bersama-sama raja di Tanah Melayu. Selain itu, perlembagaan Malayan Union turut menafikan tanah kelahiran orang Melayu sebaliknya orang Melayu terpaksa berkongsi kebangsaan yang sama dengan bangsa asing sebagai bangsa Malayan.⁸⁴

Cadangan kerakyatan dalam perlembagaan Malayan Union telah menaikkan kemarahan dan menyebabkan penentangan orang Melayu. Perlembagaan Malayan Union cuba menghapuskan nilai ketamadunan bangsa Melayu dan digantikan bangsa baru yang dipanggil Malayan.⁸⁵ Melalui perlembagaan ini kerakyatan akan diberi kepada orang-orang bukan Melayu sekiranya mereka dilahirkan atau telah tinggal di Tanah Melayu selama 10 dari 15 tahun. Menurut Comber, berdasarkan syarat tersebut, ini bermakna sebanyak 83% daripada orang Cina dan 75% daripada orang India layak mendapatkan kerakyatan.⁸⁶ Wan Norhasniah berpendapat peruntukan kerakyatan dalam Malayan Union telah menukarkan status etnik Cina dan India daripada pendatang kepada warganegara.⁸⁷

Pengasuh berpandangan, kerajaan British tidak perlu terburu-buru memberikan peluang kerakyatan kepada penduduk Cina. Hal ini demikian kerana negara China sendiri telah kehilangan lebih daripada 50 juta rakyatnya akibat Perang China-Jepun. Oleh itu sewajarnya, mereka perlu kembali ke negara China untuk membangunkan semula negara mereka. Bagi *Pengasuh*, kerajaan British sepatutnya berpaling kepada Tanah Jawa jika

⁸¹ Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia*, hlm. 200.

⁸² Ismail Shauqi, "Orang Muda dengan Ugamanya," *Pengasuh*, 21 November 1946, Bil. 24, hlm. 3.

⁸³ Haji Muhammad Fadhlullah, "Sediakan Payung Sebelum Hujan," *Pengasuh*, 8 Ogos 1946, Bil. 9, hlm. 5.

⁸⁴ Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 48-49.

⁸⁵ Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan perkauman di Malaysia*, hlm. 227.

⁸⁶ Leon Comber, *Peristiwa 13 Mei*, hlm. 60.

⁸⁷ Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan perkauman di Malaysia*, hlm. 227.

mereka berniat menambahkan kerakyatan Tanah Melayu. Hal ini disebabkan Tanah Jawa merupakan pulau yang begitu kecil tetapi terpaksa menampung lebih 58 juta orang penduduk. Jumlah penduduk di Pulau Bali juga tidak selari dengan keluasan pulaunya yang begitu kecil.⁸⁸

Sementelahan pula, orang Jawa sebenarnya lebih layak dihantar ke Tanah Melayu disebabkan persamaan agama dan adat resam dengan masyarakat Melayu. Keadaan ini sudah tentu akan lebih membawa keamanan kepada Tanah Melayu dibandingkan kemasukan etnik Cina yang begitu berbeza dari segi agama, adat resam dan budaya. *Pengasuh* berpendapat kemasukan lebih ramai orang Cina ke Tanah Melayu seolah-olah seperti hendak menjemput dan menambahkan huru-hara dan ketegangan yang sedia ada. Perbuatan ini hanya akan mendatangkan berbagai-bagai kesusahan seperti mana yang telah dilakukan oleh bangsa Cina di Tanah Melayu.⁸⁹

Orang bukan Melayu khususnya Cina sebaliknya menerima cadangan Malayan Union dengan gembira kerana ternyata memberikan kelebihan kepada mereka. Hal ini kerana tuntutan mereka untuk mendapatkan hak yang sama dengan orang Melayu akhirnya telah berjaya.⁹⁰ Tan Cheng Lock merupakan antara orang yang bertanggungjawab dalam menyumbangkan idea tentang kerakyatan Malayan Union ini. Hal ini boleh dirujuk berdasarkan surat-menyurat antara Tan Cheng Lock dengan Gerard De Cruz. Dalam surat tersebut, Tan Cheng Lock mengakui bahawa dia telah menghantar memorandum Malaya kepada Pejabat Tanah Jajahan semasa masih berada di India pada tahun 1945. Tan Cheng Lock turut mengatakan beliau sentiasa menganggap dirinya sebagai orang Malayan sepanjang hidupnya.⁹¹

Roland St. John Braddell dalam *The Legal Status of The Malay States*, menjelaskan ekoran peristiwa Perjanjian Pangkor, sebenarnya tidak ada suatu surat kuasa yang ditandatangani oleh raja-raja Melayu tanda persetujuan mereka menyerahkan negeri-negeri Melayu ke tangan Inggeris. Bahkan tidak ada sebesar tapak tangan pun tanah negeri Melayu yang diserahkan kepada British selain daripada negeri-negeri Selat.⁹² Tindakan Frank Swettenham menggunakan *British Malaya* sebagai judul bukunya pada 1907 menyebabkan nama itu mula digunakan secara meluas. R. O. Winstedt dalam buku bertajuk *Malaya* pada 1928 turut menjelaskan berkaitan penggunaan perkataan *Malaya*⁹³ dan *British Malaya*.⁹⁴ Perkataan *Malaya* itu dipakai kerana senang menyebutnya sahaja tetapi dalam peta-peta dan surat kerajaan tidak pula membenarkan penggunaan perkataan itu. Bahkan surat khabar di England masih menggunakan perkataan negeri Melayu dan Semenanjung Melayu.⁹⁵

Namun begitu, *Pengasuh* berpandangan R. O. Winstedt tidak sepatutnya menggunakan perkataan tersebut kerana ianya begitu mengelirukan. Perkataan ini telah memberi salah faham kepada orang yang tidak berpengetahuan sehingga menyangka Tanah

⁸⁸ "Masalah Kedatangan Cina Ke Tanah Melayu," *Pengasuh*, 7 Oktober 1946, Bil. 22, hlm 6.

⁸⁹ "Masalah Kedatangan Cina Ke Tanah Melayu," *Pengasuh*, 7 Oktober 1946, Bil. 22, hlm 6.

⁹⁰ Wan Hashim, *Hubungan Etnik di Malaysia*, hlm. 48-49.

⁹¹ SP 13/C/140, Surat-menyurat Tun Tan Cheng Lock dengan Mr. Gerard De Cruz mengenai Malayan Union Constitutional, 14 September 1946.

⁹² "Martabat Negeri-negeri Melayu", *Pengasuh*, 26 Jun 1947, Bil. 55, hlm. 5.

⁹³ Perkataan *Malaya* itu mula direka pada tahun 1878 tetapi ianya tidak hanya merujuk kepada Melaka atau Semenanjung Tanah Melayu sahaja, tetapi termasuk semua gugusan pulau-pulau Melayu yang ada.

⁹⁴ Perkataan *British Malaya* merujuk kepada semua negeri di dalam Semenanjung Tanah Melayu sama ada yang tertakluk kepada British atau yang bernaung di bawah jagaan British.

⁹⁵ "Melayu, Malaya dan Malayan", *Pengasuh*, 24 Julai 1947, Bil. 59, hlm. 4.

Melayu ini dipunyai oleh British bukannya orang Melayu. Gelaran *Malaya* kepada Tanah Melayu ini akhirnya mendatangkan kesusahan kepada bangsa Melayu apabila bangsa dagang mula menukarkannya kepada *Malayan*. Dalam keadaan ini, *Pengasuh* menempelak pemikiran orang dagang pada masa itu dengan memberikan analogi mudah;

Jika seorang berdua orang-orang Cina dan India yang telah diperanakkan atau telah duduk lama di semenanjung ini, pergi ke England, adakah orang-orang Inggeris di sana sangkakan mereka itu *Malayan*? Tentulah tidak melainkan yang Cina dikatakan *Chinese* dan yang India dikatakan *Indian*. Jika seorang Cina dari Tanah Melayu pergi ke negeri India adakah orang-orang India akan memanggil mereka *Malayan*? Tentulah tidak melainkan Cina juga, maka demikian juga seorang India pergi ke Tanah China, disebutkan juga dia orang India, bukan *Malayan*.⁹⁶

Pengasuh berpendapat orang Cina dan India tidak sepatutnya membuang nama kebangsaan asal mereka dengan menggelarkan diri sebagai *Malayan* sebaliknya menggunakan gelaran *Malayan Chinese* atau *Malayan Indian*. Tindakan bangsa dagang memakai nama kebangsaan *Malayan* itu hanya dianggap sebagai muslihat politik mereka untuk mendapatkan hak dan kuasa yang sama dengan orang Melayu sahaja.

Pada 10 Julai 1947 laporan akhbar *Majlis* tentang kehendak Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) berkaitan kerakyatan Persekutuan Tanah Melayu sekali lagi menambahkan kecelaruan yang sedia ada.

Kerakyatan Tanah Melayu ini satu, apa juga bangsa-bangsa dagang yang dari apa agama pun yang diperanakkan di Tanah Melayu ini atau mereka yang meminta menjadi rakyat Tanah Melayu ini dengan menurut syarat-syaratnya dipanggil bangsa Melayu.⁹⁷

Pengasuh berpendapat cadangan untuk memanggil orang bukan Melayu itu bangsa Melayu adalah satu cadangan yang mengelirukan dan tidak masuk akal. Hal ini demikian kerana, adalah pelik untuk mengatakan orang Cina, India atau lain-lainnya itu Melayu sedangkan jelas diketahui bangsa mereka itu. *Pengasuh* turut meninjau pandangan tiga orang Cina dan dua orang India di Kelantan tentang hal ini. Berdasarkan tinjauan tersebut, didapati bangsa dagang itu sendiri pun tidak suka mengaku atau memanggil diri mereka Melayu. Antara jawapan yang diberikan mereka ialah;

Betul kita diperanakkan di *Malaya* tetapi bangsa kita Cina bukan *Malayan*. Dan yang India itu pula berkata, betul saya lahir di Kelantan dan kawan saya ini anak Singapura dan pandai cakap Melayu dan bercampur dengan orang-orang Melayu. Dan seorang ini lagi anak negeri bumi beragama Islam sudah duduk berniaga di Tanah Melayu berpuluh-puluh tahun, tetapi kami bangsa India bukan Melayu dan bukan *Malayan*.⁹⁸

Pengasuh menambah, jika kerajaan mengadakan bancian penduduk di Tanah Melayu, sudah tentu orang dagang itu semuanya akan didaftarkan sebagai bangsa Melayu semuanya. Lebih

⁹⁶ "Melayu, *Malaya* dan *Malayan*", *Pengasuh*, 24 Julai 1947, Bil. 59, hlm. 5.

⁹⁷ "Bangsa Melayu Lencong", *Pengasuh*, 24 Julai 1947, Bil. 59, hlm. 5.

⁹⁸ "Orang Melayu Bukan *Malayan*", *Pengasuh*, 10 November 1949, Bil. 179, hlm. 3.

pelik lagi, jika passport yang digunakan bangsa dagang itu juga didaftarkan sebagai bangsa Melayu.⁹⁹

Pengasuh mengingatkan orang Melayu bahawa ketika kaum Cina yang dikatakan jahat itu masih menunjukkan keberanian dan kehandalan dengan mencetuskan huru-hara dengan merompak dan menyamun, lain pula keadaannya dengan golongan cerdik pandai Cina. Kaum Cina yang cerdik dan berpengetahuan itu dikatakan sedang berjuang dengan bersungguh-sungguh menuntut hak kebebasan seperti mana bangsa Melayu. Namun begitu, lebih mendukacitakan apabila terdapat juga segelintir orang Melayu yang menyebelahi kaum Cina ini dengan menyokong tuntutan mereka. Oleh itu, *Pengasuh* menyelar tindakan segelintir orang Melayu yang menyokong tuntutan orang dagang tersebut. Bagi *Pengasuh*, adalah tidak mustahil Malaya akan menjadi Jerusalem yang kedua jika pintu Malaya dibuka untuk kemasukan orang Cina secara beramai-ramai.

Belumkah anak-anak Melayu yang bodoh yang mengaku dirinya pandai itu tahu atau terfikir betul-betul bahawa jika belut masuk bercampur dengan ular, maka belut jugalah yang akan kelak kecewa. Si dagang jahat itu akan bersatu dengan kaumnya yang cerdik dan kita Melayu jugalah yang akan binasa. Tiada demokrasi di antara ular dengan belut!¹⁰⁰

Pada 31 Oktober 1949, *Utusan Melayu* telah menyiarkan ucapan Tan Cheng Lock dalam Mesyuarat Jawatankuasa Agung Persatuan Cina Malaya di Pulau Pinang. Sebahagian ucapannya itu meminta supaya orang Melayu membentuk diri mereka supaya menjadi orang Malayan dan fahaman keturunan bangsa (nasionalisme) itu adalah sesuatu yang berbahaya. Persatuan Cina Malaya berharap kesemua rakyat Persekutuan Tanah Melayu tidak kira bangsa Melayu dan bukan Melayu boleh menjadi satu rupa bangsa sahaja iaitu Malayan. Berkenaan dengan hal tersebut, bagi *Pengasuh*, orang Melayu tentu sekali tidak akan redha bangsa mereka yang sebenar-benarnya Melayu itu diganti atau diubah kepada bangsa Malayan. Perbuatan sedemikian semata-mata hanya ingin menyamakan taraf bangsa Melayu supaya sama bangsa dengan orang Cina, India dan bangsa lain yang diperanakkan di Tanah Melayu ini. Gelaran Malayan ini juga akan menjadikan orang Melayu sebagai orang dagang di tanah air sendiri.

Ada pun berkenaan dengan hal hendak menjadikan sekalian umat Malaya ini satu bangsa sahaja iaitu Malayan termasuklah sekalian umat Melayu yang sejatinya sememang kekal berbangsa Melayu dan sememang yang bertanah air dan mempunyai semenanjung Tanah Melayu ini. Maka tidaklah sekali-kali orang-orang Melayu redha diubah bangsa mereka itu yang sebenar-benar Melayu dan diganti dengan nama bangsa baharu Malayan dengan tujuan supaya sama sebangsa dengan orang-orang Cina, India dan lain-lain lagi yang telah diperanakkan di Malaya serta berkekal menjadi rakyat Malaya kerana sesungguhnya perbuatan yang demikian menjadikan sekalian orang-orang Melayu pun bangsa dagang di tanah air mereka itu sendiri dengan gelaran Malayan.¹⁰¹

Tindakan hendak menyatukan semua rakyat yang berlainan bangsa, bahasa dan agama sebagai bangsa Malayan ini dikatakan bertujuan memudahkan kemajuan politik dan ekonomi di Tanah Melayu. Namun begitu, *Pengasuh* mengatakan tindakan ini hanya akan mendatangkan faedah kepada bangsa lain yang baru mendapat kerakyatan persekutuan dan

⁹⁹ "Bangsa Melayu Lencong", *Pengasuh*, 24 Julai 1947, Bil. 59, hlm. 5.

¹⁰⁰ "Pemerhatian Kita", *Pengasuh*, 18 September 1947, Bil. 67, hlm. 4.

¹⁰¹ "Orang Melayu Bukan Malayan", 10 November 1949, *Pengasuh*, Bil. 179, hlm. 3.

bukannya orang Melayu. *Pengasuh* juga berpendapat bangsa lain yang mengaku diri mereka sebagai bangsa Melayan hanyalah sebagai muslihat untuk menguasai ekonomi dan politik di Tanah Melayu semata-mata.¹⁰²

Pengasuh turut menyelar tindakan segelintir orang Melayu dan bangsa dagang yang mengadakan perhimpunan membantah tindakan kerajaan British yang sedang berunding hendak mendirikan Persekutuan Tanah Melayu. Pada bulan Jun 1947, terdapat lebih kurang 10,000 orang Melayu dan bangsa dagang telah mengadakan perhimpunan di Ipoh, Perak.¹⁰³ Ucapan Tan Cheng Lock (Cina Peranakan Melaka) dalam perhimpunan itu ternyata menimbulkan keresahan bagi orang Melayu;

Seluruh Semenanjung Tanah Melayu ini dipunyai oleh sekalian penduduknya yang sudah lama di Tanah Melayu ini dengan tidak dikecualikan apa bangsa pun. Maka oleh itu, menurut aturan demokratik mestilah sekalian mereka itu bersama hak dan kuasa di Malaya ini, yakni diperintah oleh orang ramai menurut kehendak orang ramai yang mendudukinya. Orang ramai sekarang menuntut dan akan menuntut lagi sehingga walau berpuluh tahun akan datang sekalipun dengan seberapa kuat kuasa suara dan tenaga mereka itu sehingga mereka itu berjaya mendapat hak-hak mereka itu.¹⁰⁴

Menurut *Pengasuh*, kemenangan yang dicita-citakan oleh bangsa dagang ini adalah bermakna kegagalan bagi bangsa Melayu. Hal ini demikian kerana, tindakan bangsa asing yang menolak pembentukan Persekutuan Tanah Melayu dan cuba menyegarkan semula Malayan Union itu akan menyebabkan raja-raja Melayu kehilangan kuasa dan bangsa Melayu akan terus lemah.

Bagi menunjukkan penolakan terhadap perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu, maka pada 20 Oktober 1947 kaum Cina melalui kerjasama AMCJA dan PUTERA telah menganjurkan hartal.¹⁰⁵ Mengikut Comber, perlembagaan baru ini menimbulkan perasaan tidak puas hati orang bukan Melayu. Keadaan ini menyebabkan orang Cina cuba memboikot perlembagaan tersebut.¹⁰⁶ Tindakan kaum Cina ini disokong oleh segelintir kaum India dan Melayu yang bersekutu dengan mereka. Walau bagaimanapun, hartal yang diadakan ini sebenarnya tidak berjaya mendapat sokongan daripada penduduk Tanah Melayu khususnya masyarakat Melayu. Hal ini demikian kerana, terdapat dua golongan yang wujud pada masa itu di mana satu pihak menolak Persekutuan Tanah Melayu manakala satu lagi menerima dengan baik persekutuan. Golongan yang menerima pembentukan persekutuan itu lebih ramai dan mereka telah menentang hartal menyebabkan hartal yang cuba diadakan itu telah terbantut.¹⁰⁷

Di Kelantan misalnya, pada 20 Oktober, dari jam 8.00 sehingga 8.30 pagi, hanya 25% kedai-kedai Cina di Kota Bharu ditutup dan sebahagiannya hanya menutup papan dinding tetapi pintunya dibuka untuk memudahkan pembeli keluar masuk. Namun, pada jam 9.00 pagi, semua kedai telah dibuka seperti biasa.¹⁰⁸ Pemuda-pemuda di Kelantan dikatakan

¹⁰² *Ibid.*, hlm. 3.

¹⁰³ "Kerana Kasihkan Bangsa dan Tanah air", *Pengasuh*, 19 Jun 1947, Bil. 54, hlm. 4.

¹⁰⁴ *Ibid.*, hlm. 4.

¹⁰⁵ "Hartal Di Kelantan Terbantut!", *Pengasuh*, 20 Oktober 1947, Bil. 73, hlm. 2. Hartal adalah perkataan India yang bermaksud membantah sesuatu perbuatan atau pergerakan yang tidak dipersetujui. Bantahan itu dilakukan secara aman dan bukan dengan kekerasan yang boleh menyebabkan perkelahian atau huru-hara.

¹⁰⁶ Leon Comber, *Peristiwa 13 Mei*, hlm. 63.

¹⁰⁷ "Hartal Di Kelantan Terbantut", *Pengasuh*, 20 Oktober 1947, Bil. 73, hlm. 2.

¹⁰⁸ *Ibid.*, hlm. 2.

meringkaskan perkataan hartal itu kepada 'Hari Rakyat Tunggang-Langgang'. Oleh itu, mereka enggan menyokong hartal kerana tidak mahu negara mereka tunggang-langgang.¹⁰⁹

Pengasuh turut menempelak tindakan segelintir kaum Cina yang cuba menzahirkan kepada dunia dengan jalan kononnya hendak menuntut keadilan politik demokrasi di Tanah Melayu. Hal ini dilakukan dengan menghantar surat yang mengandungi tuntutan terhadap hak pemerintahan demokrasi di Tanah Melayu kepada akhbar di England. Salinan surat itu bagaimanapun telah disiarkan rakan *Pengasuh*, iaitu akhbar *Majlis* di Kuala Lumpur. *Pengasuh* cuba merasionalkan bahawa demokrasi itu sememangnya satu bentuk pemerintahan oleh rakyat. Namun begitu, rakyat yang dimaksudkan adalah dikhaskan kepada rakyat bagi sesebuah negeri dan tidak termasuk semua orang dagang yang ada di negeri itu. Sebaliknya orang dagang yang ada di negeri itu, sepatutnya menurut dengan taat undang-undang yang ada di dalam negeri tempat mereka menumpang.¹¹⁰

Pembentukan Persekutuan Tanah Melayu telah menyebabkan syarat kerakyatan diperketatkan. Pemohon yang lahir di negara ini perlu tinggal sekurang-kurangnya 8 dari 12 tahun dan bagi yang lahir di negeri luar pula, mereka perlu tinggal sekurang-kurangnya 15 dari 25 tahun. Pemohon juga perlu mempunyai pengetahuan dalam Bahasa Melayu atau Bahasa Inggeris. Kelayakan akan diberikan sekiranya pemohon memenuhi syarat tempoh masa tinggal di negara ini serta lulus ujian bahasa. Pada tahun 1950, terdapat seramai 3,275,000 orang rakyat Persekutuan. Berdasarkan jumlah tersebut, didapati seramai 2,500,000 adalah orang Melayu dengan peratus sebanyak 76.33% manakala 500,000 pula adalah orang Cina dengan peratus sebanyak 15.26%.¹¹¹

Orang Melayu yang menerima perlembagaan persekutuan ini faham bahawa demokrasi Tanah Melayu hanya bagi penduduk yang mendapat kerakyatan Tanah Melayu sahaja. Hal ini bermakna penduduk Tanah Melayu hanya terdiri daripada penduduk Melayu dan bangsa asing yang telah mendapat hak kerakyatan. Sebaliknya, bangsa asing yang baru masuk menumpang di Tanah Melayu itu tidak diakui sebagai rakyat Persekutuan Tanah Melayu. Oleh itu, mereka tidak perlu mencampuri urusan politik di Tanah Melayu.

Bangsa asing yang baharu duduk menumpang cari makan di Malaya, bukan rakyat Malaya. Oleh itu, tak usahlah mereka membuat muka tak malu mencampuri politik Malaya. Kalau bersetuju duduklah di Malaya. Kalau tak bersetuju dengan hormatnya dipersilakan tuan balik ke negeri tuan.¹¹²

Tuntutan lain kaum Cina ialah tentang penghapusan kuasa raja di negeri-negeri Melayu. *Pengasuh* beranggapan bahawa kaum Cina tidak bersetuju dengan kuasa raja di negeri-negeri Melayu yang mempunyai kuasa untuk menahan dan menyekat kemasukan kaum Cina.¹¹³ Jika kuasa dihapuskan seperti yang termaktub dalam perlembagaan Malayan Union, maka tidak ada lagi sekatan dan kawalan terhadap kemasukan orang Cina ke Tanah Melayu. Berkenaan dengan pelantikan wakil daripada kalangan orang Cina dalam Majlis Mesyuarat Kerajaan, *Pengasuh* turut mempersoalkan sama ada mereka boleh diyakini akan menolong orang Melayu apabila diberi kuasa nanti atau sebaliknya hanya memperjuangkan hak bagi kaum Cina sahaja.

¹⁰⁹ "Wak Adil", *Pengasuh*, 13 November 1947, Bil. 75, hlm. 9.

¹¹⁰ "Ingat Melayul!", *Pengasuh*, 13 November 1947, Bil. 75, hlm. 6.

¹¹¹ Leon Comber, *Peristiwa 13 Mei*, hlm. 63-64.

¹¹² "Wak Adil", *Pengasuh*, 13 November 1947, Bil. 75, hlm. 9.

¹¹³ "Ingat Melayul!", *Pengasuh*, 13 November 1947, Bil. 75, hlm. 6-7.

Pengasuh juga bimbang dengan tindakan kaum Cina di Tanah Melayu. Hal ini demikian akibat tindakan kaum Cina yang meminta kerajaan China di Nanking campur tangan terhadap isu peruntukan jumlah wakil kaum Cina dalam Majlis Mesyuarat Persekutuan yang akan didirikan.¹¹⁴ *Pengasuh* menerangkan bahawa orang Melayu tidak pernah bermusuhan dengan mana-mana pihak atau puak. Jadi, *Pengasuh* berharap supaya setiap bangsa mengambil tahu hak bangsa mereka dan bersikap menghormati hak orang lain supaya keamanan boleh diwujudkan.¹¹⁵

Penutup

Kajian tentang hubungan etnik di Tanah Melayu menggunakan majalah *Pengasuh* ini telah memberikan beberapa rumusan yang menarik untuk dibincangkan. Secara tidak langsung, pengkaji juga dapat memahami fikiran dan suara yang cuba disampaikan oleh golongan ulama yang menjadi sidang pengarang dan tulang belakang majalah *Pengasuh*. Jika diteliti, sebenarnya terdapat banyak kajian tentang hubungan etnik yang telah dilakukan oleh pengkaji-pengkaji terdahulu. Namun begitu, kajian ini dilakukan untuk mendalami keadaan hubungan etnik di Tanah Melayu dengan memberi tumpuan kepada sumber tempatan iaitu majalah *Pengasuh*. Majalah ini dipilih bukan hanya disebabkan kekukuhannya sebagai majalah yang paling tua tetapi penulisannya yang didokong oleh golongan ulama di bawah pentadbiran kerajaan negeri memberikan pandangan yang berbeza terhadap hubungan etnik di Tanah Melayu.

Permulaan konflik perkauman sudah berlaku sebelum pendudukan Jepun. Polemik akhbar tempatan membuktikan kewujudan konflik antara etnik Cina dan Melayu. Hal ini dicetuskan akibat kebimbangan orang Melayu terhadap monopoli orang Cina dalam bidang ekonomi. Tambahan pula, sikap tamak orang Cina yang sentiasa menuntut hak yang lebih berbanding dengan orang Melayu mengeruhkan lagi keadaan hubungan kedua-dua etnik. Selepas pendudukan Jepun, berlaku pergaduhan kaum yang amat dahsyat antara orang Cina dan Melayu. Pergaduhan ini telah mencetuskan huru-hara sehingga merebak ke beberapa buah negeri di Tanah Melayu. Laporan BMA jelas menunjukkan keadaan huru-hara yang berlaku dengan kejadian rompakan, rumah-rumah dibakar, kampung dibinasakan sehingga membawa kepada kekejaman dan pembunuhan beratus-ratus nyawa.

Berdasarkan penelitian terhadap *Pengasuh*, dapat dikatakan bahawa kekacauan dan huru-hara yang berlaku sememangnya dicetuskan oleh orang Cina. *Pengasuh* mengaitkan hal ini dengan kemasukan orang Cina secara haram selepas pengunduran Jepun dari Tanah Melayu. Keadaan ini kerana peperangan dan pergolakan politik telah berlaku di negara China akibat pemberontakan dan rampasan kuasa oleh Parti Komunis China. Kemasukan orang Cina secara haram dan tanpa kawalan turut meningkatkan kejadian jenayah seperti rompakan, menyamun dan pembunuhan. Hal ini menjadi kebimbangan bagi orang Melayu kerana tidak diketahui latar belakang orang Cina yang baru masuk itu sama ada komunis atau bukan komunis.

Kerakyatan *jus soli* yang diperkenalkan dalam perlembagaan Malayan Union turut membimbangkan orang Melayu. Hal ini demikian kerana, kerakyatan secara *jus soli* akan memudahkan orang Cina menjadi warganegara Tanah Melayu. Oleh itu, *Pengasuh* menentang sekeras-kerasnya pemberian kerakyatan kepada orang Cina tanpa mengetahui taat setia mereka kepada Tanah Melayu. Pelbagai tuntutan tidak masuk akal oleh kaum dagang

¹¹⁴ "Ingat Melayu!", *Pengasuh*, 13 November 1947, Bil. 75, hlm.7.

¹¹⁵ "Hartal Di Kelantan Terbantut", *Pengasuh*, 20 Oktober 1947, Bil. 73, hlm. 2.

turut meresahkan *Pengasuh*. Tuntutan persamaan hak oleh kaum Cina melalui pembentukan bangsa Malayan turut dikritik. *Pengasuh* berpendapat tuntutan yang dibuat oleh orang Cina ini hanya akan memberi faedah kepada bangsa asing tetapi mendatangkan musibah kepada bangsa Melayu. Walaupun kritikan dan peringatan oleh *Pengasuh* bersifat tegas, tetapi jelas ada kebenarannya. Kajian ini juga mendapati masalah hubungan etnik dilihat sebagai satu ancaman kepada keharmonian politik, ekonomi dan sosial di Tanah Melayu. Rentetan itu, bagi menjamin keamanan kerajaan British telah meletakkan syarat perpaduan kaum sebagai asas bagi pemberian kemerdekaan kepada Tanah Melayu. Dalam hal ini, *Pengasuh* tidak ketinggalan membincangkan soal kerjasama dan perpaduan ke arah kemerdekaan negara.

Bibliografi

Fail Rasmi

Arkib Negara Malaysia, Kuala Lumpur

Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 1431, Isum No. 60, Report on 11 January 1946.	Laporan: I
Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 1285, Isum No. 63, Report on 15 January 1946.	Laporan: I
Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 1297, Isum No. 66, Report on 18 January 1946.	Laporan: I
Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 1433, Isum No. 70, Report on 23 January 1946.	Laporan: I
Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 6877, Isum No. 70, Report on 16 February 1946.	Laporan: I
Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 1327, Isum No. 81, Report on 5 February 1946.	Laporan: I
Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 1043, Isum No. 86, Report on 11 February 1946.	Laporan: I
Fail ADM/9/16, <i>Intelligence Report Malaya: Command and Formation</i> , No. 1083, Isum No. 88, Report on 13 February 1946.	Laporan: I

- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1249, Isum No. 92, Report on 18 February 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1374, Isum No. 93, Report on 19 February 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1295, Isum No. 96, Report on 22 February 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1322, Isum No. 104, Report on 4 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1366, Isum No. 106, Report on 6 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1375, Isum No. 107, Report on 7 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1376, Isum No. 108, Report on 8 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1414, Isum No. 109, Report on 9 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1427, Isum No. 110, Report on 11 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1329, Isum No. 111, Report on 12 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1227, Isum No. 115, Report on 16 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1254, Isum No. 116, Report on 18 March 1946. Laporan: I
- Fail ADM/9/16, *Intelligence Report Malaya: Command and Formation*, No. 1211, Isum No. 117, Report on 19 March 1946. Laporan: I

Kertas Perintah 14, "Ke Arah Memelihara Keselamatan Negara," 1988.

SP 13/C/140, Surat-menyurat Tun Tan Cheng Lock dengan Mr. Gerard De Cruz mengenai Malayan Union Constitution, 14 September 1946.

Buku

Abdul Latif Abu Bakar, *Abdul Rahim Kajai: Wartawan dan Sasterawan Melayu*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1984.

- Abdul Rahman Haji Ismail dan Mahani Musa, *Akhbar dan Tokoh Persuratkhabaran Malaysia Kurun Ke-20*. Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia. 2011.
- Abu Talib Ahmad dan Cheah Boon Kheng, *Isu-isu Pensejarahan*, Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia, 1995.
- Ahmad Boestamam, *Merdeka Dengan Darah Dalam Api*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, 2004.
- Cheah Boon Kheng, *Red Star Over Malaya: Resistance and Social Conflict During and After the Japanese Occupation of Malaya, 1941-1946*, Singapore: Singapore University Press. 1987.
- Comber, Leon, terj. Omardin Haji Ashaari, *Peristiwa 13 Mei : Sejarah Perhubungan Melayu-Cina*. Selangor: IBS Buku Sdn. Bhd., 2013.
- Ho Hui Ling, *Darurat 1948-1960: Keadaan Sosial di Tanah Melayu*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya. 2014.
- Ibrahim Mahmood, *Sejarah Perjuangan Bangsa Melayu*, Kuala Lumpur: Penerbitan Pustaka Antara, 1981.
- K. J. Ratnam, *Paham Perkauman dan Proses Politik di Malaya*, Kuala Lumpur: University of Malaya Press, 1969.
- Mohamed Noordin Sopiee, *From Malayan Union to Singapore Separation : Political Unification in the Malaysian Region, 1945 – 65*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya, 1976.
- Mohd. Ashraf Ibrahim, *Gagasan Bangsa Malayan yang Bersatu, 1945 – 57*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, 2004.
- Ooi Keat Gin, *Warisan Wilayah Utara Semenanjung Malaysia*., Pulau Pinang: Penerbit Universiti Sains Malaysia, 2012.
- Ramlah Adam, *Dato Onn Jaafar: Pengasas Kemerdekaan*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1993.
- Ramlah Adam, *Kemelut Politik Semenanjung Tanah Melayu*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya, 2004.
- Wan Hashim, terj. Mohd Daud Mat Din, *Hubungan Etnik di Malaysia*, Kuala Lumpur : Institut Terjemahan & Buku Malaysia. 2014.
- Wan Norhasniah Wan Husin, *Peradaban dan Perkauman di Malaysia : Hubungan Etnik Melayu-Cina*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya, 2012.

Majlis

“Adakah Kita Sesuai Bergaul dan sama-sama hidup dengan Malayan”, *Majlis*, 15 Ogos 1932.

“Bangsa Melayu dan Bangsa Malayan”, *Majlis*, 10 Oktober 1932.

“Perjumpaan Pemberita-pemberita Suratkhbar”, *Majlis*, 26 Februari 1934.

“Siapakah Yang Ingin Meninggalkan Rumahtangga dan Negerinya Kerana Untuk Faedah Orang Lain”, *Majlis*, 12 Januari 1933.

Modern Daily News

“The Modern Daily and the Min Sheng Pau’s Case”, *Modern Daily News* (Chinese Daily), Ipoh, 17 Jan 1946.

Pengasuh

“Akhbar Di Dalam Negeri,” *Pengasuh*, Bil. 29, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 26 Disember 1946.

“Bangsa Melayu Lencong”, *Pengasuh*, Bil. 59, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 24 Julai 1947.

“Bersatu itu Kuat Muafakat itu Berkat,” *Pengasuh*, Bil. 22, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 7 Oktober 1946.

“Hartal Di Kelantan Terbantut”, *Pengasuh*, Bil. 73, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 20 Oktober 1947.

“Hidangan Pak Belalang Junior: Tak Berhati Perutkah?”, *Pengasuh*, Bil. 62, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 14 Ogos 1947.

“Ingat Melayu!”, *Pengasuh*, Bil. 75, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 13 November 1947.

“Kerana Kasihkan Bangsa dan Tanah air”, *Pengasuh*, Bil. 54, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 19 Jun 1947.

“Kiriman: Bersatu padu dengan sebangsa Melayu”, *Pengasuh*, Bil. 45, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 17 April 1947.

“Malaya Bukan Tanah China!“, *Pengasuh*, Bil. 94, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 1948.

“Malaya, Palestin Yang Kedua?”, *Pengasuh*, Bil. 65, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 4 September 1947.

Abdul Rahman Haji Ismail dan Mahani Musa, *Akhbar dan Tokoh Persurukhuliah*
"Martabat Negeri-negeri Melayu", *Pengasuh*, Bil. 55, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 26 Jun 1947.

"Masalah Kedatangan Cina Ke Tanah Melayu," *Pengasuh*, Bil. 22, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 7 Oktober 1946.

"Melayu, Malaya dan Malayan", *Pengasuh*, Bil. 59, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 24 Julai 1947.

"Mengapakah Pintu Tidak Ditutup Rapat", *Pengasuh*, Bil. 220, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 9 Januari 1951.

"Menuntut Keadilan", *Pengasuh*, Bil. 185, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 22 September 1949.

"Nama Bangsa Melayu Jangan Dibuang", *Pengasuh*, Bil. 208, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 1 Jun 1950.

"Orang Melayu Bukan Malayan", *Pengasuh*, Bil. 179, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 10 November 1949.

"Pemerhatian Kita", *Pengasuh*, Bil. 67, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 18 September 1947.

"Persidangan Agung PEKEMBAR di Kota Bharu", *Pengasuh*, Bil. 50, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 22 Mei 1947.

"Tahun 1948 dan 1949", *Pengasuh*, Bil. 137, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 20 Januari 1949.

"Wak Adil", *Pengasuh*, Bil. 75, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 13 November 1947.

Haji Muhammad Fadhlullah, "Sediakan Payung Sebelum Hujan," *Pengasuh*, Bil. 9, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 8 Ogos 1946.

Ismail Shauqi, "Orang Muda dengan Ugamanya," *Pengasuh*, Bil. 24, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 21 November 1946.

Mesyuarat Penggawa-penggawa, "Khabar di dalam Negeri," *Pengasuh*, Bil. 26, Kota Bharu: Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan, 5 Disember 1946.

Warta Malaya

"Kekurangan Kuli di Malaya," *Warta Malaya*. 5 Mei 1939.

Artikel

Abu Talib Ahmad, "Zaman Jepun, 1942 – 45: Krisis Sosial Masyarakat Melayu dan Kelesuan Agama", *Jurnal Ilmu Kemanusiaan*, Pulau Pinang, Universiti Sains Malaysia, Oktober 1997.

Ahmad Faisal bin Abdul Hamid, "Pemikiran Islah Majalah *Pengasuh* Tahun 1918", dalam *Jurnal Al-Tamaddun*, Bil. 8. 2013.

Ramli Haji Ahmad dan Che Zaharah Che Hassan, "*Pengasuh*" dalam *Lembaran Akhbar Melayu*, Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia, 1980.

Tesis

Ahmad bin Yaakob, *Pengasuh 1918-1955: Satu Kajian Historiografi*, Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia, 2004.